

Полонська Т. К. Формування ключових компетентностей учнів молодшого шкільного віку в контексті Концепції Нової української школи. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в освіті: сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноземних мов» (До сімдесятиріччя факультету іноземних мов). 27–28 вересня 2019 р. Ніжинський держ. пед. ун-т імені Миколи Гоголя. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. С. 83–85.

Ключові слова: ключові компетентності, іноземна мова, учні 1–4 класів, Нова українська школа.

Анотація. Актуальним завданням сучасної вітчизняної освіти є формування ключових компетентностей учнів. Ключові компетентності в навчанні іноземних мов учнів початкової школи визначено з урахуванням Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя. Важливим засобом формування ключових компетентностей на уроках іноземної мови є використання ігрової діяльності та сучасних інтерактивних технологій (зокрема, «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Асоціативний куц», «Акваріум», «Інтелект-карта» тощо).

Forming key competences of younger school age students in the context of the Concept of the “New Ukrainian School”.

Тамара Полонська, к.п.н.
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Реалізація компетентнісного підходу та формування ключових компетентностей є нагальною потребою сучасної освіти. У концепції Нової української школи (НУШ) передбачено докорінне реформування загальної середньої освіти. Ключова зміна для учнів стосується нових підходів до навчання та змісту освіти. Передусім школа має давати школярам не лише знання, а й уміння їх застосовувати в різних життєвих ситуаціях.

Із-поміж кількох головних компонентів НУШ першочерговим визначено *новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві.* Тобто, замість бездумного і механічного запам'ятовування фактів і визначень різних понять учні набуватимуть важливих компетентностей. Якщо досі йшлося лише про предметні компетентності, то наразі акцент робиться на формуванні ключових компетентностей. Концепція визначає компетентність як *«динамічну комбінацію знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає*

здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [2, с. 10]. Тобто, формується ядро знань, на яке будуть накладатися уміння цими знаннями користуватися, а цінності й навички знадобляться випускникам української школи у професійному й особистому житті.

Різні аспекти компетентнісного підходу в процесі навчання іноземних мов учнів закладів загальної середньої освіти вивчали вітчизняні й зарубіжні дослідники (О.Б. Бігич, І.Л. Бім, Н.Ф. Бориско, М.Л. Н.Д. Гальскова, Л.Я. Зєня, І.О. Зимня, Л.В. Калініна, Р.П. Мільруд, С.Ю. Ніколаєва, Ю.І. Пассов, Т.К. Полонська, В.Г. Редько, Ch. Brumfit, D. Hymes, W. Littlewood, R. Mirabile, S. Parry, S. Savignon, L. Spencer & S. Spencer та ін.). Проте, проблему компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов і формування ключових компетентностей у сучасній початковій школі України вивчено й висвітлено недостатньо.

Базовими документами, створеними з урахуванням основних положень Концепції НУШ, стали Державний стандарт початкової освіти (2018 р.) і Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (2018 р.). Вони визначили основні підходи до навчання в початковій школі, а також вимоги до компетентностей, яких мають набути учні в закладах загальної середньої освіти.

Важливий акцент таких нововведень пов'язаний із тим, що відзначається рівнозначність усіх ключових компетентностей на всіх етапах навчання – від початкової школи і до профільної. Тобто, мається на увазі, що іншомовна галузь володіє освітнім потенціалом, необхідним для формування кожної ключової компетентності, і цей потенціал потрібно реалізувати наскрізно у процесі навчання іноземної мови.

Ключовими компетентностями в навчанні іноземних мов учнів початкової школи, визначеними з урахуванням «Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» (2006 р.), є: 1) Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою; 2) Спілкування іноземними мовами; 3) Математична компетентність; 4) Основні компетентності у природничих науках і технологіях; 5) Інформаційно-цифрова компетентність; 6) Уміння вчитися впродовж життя; 7) Ініціативність і підприємливість; 8) Соціальна та громадянська компетентності; 9) Обізнаність і самовираження у сфері культури; 10) Екологічна грамотність і здорове життя.

Формування ключових компетентностей з іноземної мови в учнів 1–4 класів насамперед здійснюється в межах тематики спілкування, окресленої чинною навчальною програмою. Проте, як показав аналіз цього нормативного документа, ключові компетентності в учнів різних класів на уроках іноземної мови формуються неоднаково [1]. Зокрема, компетентності «Спілкування іноземними мовами», «Інформаційно-цифрова компетентність», «Уміння вчитися впродовж життя», «Ініціативність і підприємливість» формуються системно в усіх класах у межах кожної заявленої теми. Компетентність «Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою» формується в учнів усіх класів лише частково. У той же час «Математична компетентність» формується в 1-му класі частково лише з теми «Я, моя родина і друзі (числі від 1 до 10)», з інших тем і в інших класах вона

або формується повністю, або формується ситуативно. Ситуативне формування здійснюється також в межах окремих тем з компетентностей «Обізнаність та самовираження у сфері культури» (у всіх класах), «Екологічна грамотність і здорове життя» (у 1–3 класах). Проте є ключові компетентності, котрі взагалі не формуються в межах більшості тем у всіх класах, а саме: «Основні компетентності в природничих науках і технологіях», «Екологічна грамотність і здорове життя». Отже, формування ключових компетентностей потрібно здійснювати комплексно, послідовно, із залученням усіх компетентностей, починаючи з 1-го класу, але з урахуванням складності тематики спілкування, вікових можливостей і навчального досвіду учнів.

Важливим засобом формування ключових компетентностей на уроках іноземної мови вважаємо використання сучасних інтерактивних технологій, які забезпечують активну діяльність учнів у процесі опанування навчальним матеріалом, навчають їх формулювати власну думку і правильно висловлювати її, моделювати різні соціальні ситуації, розвивати навички самостійної роботи тощо. До них можна віднести: «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Асоціативний куш», «Ажурна пилка», «Обери позицію», «Акваріум», метод «ПРЕС», «Дерево рішень», «Сінквейн», «Колесо фортуни», «Колесо ідей», «Інтелект-карти» тощо.

Значну роль у формуванні предметних і ключових компетентностей учнів початкової школи відіграє також ігрова діяльність. Про це детально описано в нашій публікації у збірнику «Проблеми сучасного підручника» [3].

Література

1. Горошкін І. О. Наступність формування ключових компетентностей учнів початкової школи в процесі навчання іноземної мови : інтерпретування результатів аналізу чинних навчальних програм. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України / гол. ред. Лабунець В. М. Вип. 26 (1–2019). Ч. 2. Кам'янець-Подільський, 2019. С. 315–326.

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти : МОН України. Київ, 2016. 40 с.

3. Полонська Т. К. Ігрова діяльність як засіб формування ключових компетентностей здобувачів початкової освіти на уроках іноземної мови. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / ред. кол. ; голов. ред. О. М. Топузов. Київ, 2018. Вип. 20. С. 317–326.